

Højere risiko for ulykker efter aften- og natarbejde samt kort tid mellem to vagter

Portører, sygeplejersker, læger og andre ansatte i sundhedssektoren skal være ekstra opmærksomme på risiko for ulykker i forbindelse med aften- og nattevagter samt ved kort tid fri mellem to vagter. Der er risikoen for ulykker nemlig særlig høj. Det viser resultaterne fra et ph.d.-studie på NFA.

Andre arbejdstider end fast dagarbejde er udbredt både i Danmark og udlandet - fx i sundhedsvæsenet, som skal kunne tilbyde behandling og pleje døgnet rundt. Derfor har en del ansatte i sundhedsvæsenet aften- og natarbejde. Særligt natarbejde kan gøre det svært at sove og resultere i søvnunderskud og træthed. Træthed kan også opstå, hvis man har kort tid mellem to vagter. Det er en væsentlig grund til, at forskere mener, at træthed kan forklare en eventuel sammenhæng mellem arbejdstid og ulykker.

Nogle ulykker kan være så alvorlige, at medarbejderen får varige skader og i yderste konsekvens kan de medføre dødsfald. Det er grunden til, at dette ph.d.-studie fokuserer på at afklare, om ansatte med aften- og natarbejde samt kort tid mellem vagter har en øget risiko for at komme ud for en ulykke, både i og uden for arbejdstiden.

Risiko for ulykker er højere ved aften- og natarbejde

Resultaterne fra ph.d.-studiet viser, at når man ser samlet på ulykker i og uden for arbejdstiden, så har ansatte i sundhedssektoren en højere risiko for at komme ud for en ulykke, efter at de har haft en uge med en eller flere aften- eller nattevagter sammenlignet med en uge, hvor de kun har dagarbejde.

Aften- og natarbejde og ulykker er udbredt i hospitalsvæsenet

Undersøgelsen 'Arbejds miljø og Helbred i Danmark' bliver gennemført af det Nationale Forskningscenter for Arbejds miljø (NFA). Her spørger man blandt andet deltagerne om, på hvilket tidspunkt af døgnet de sædvanligvis arbejder i deres hovedbeskæftigelse.

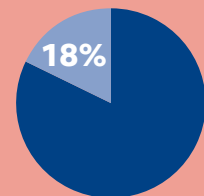
Her svarer næsten halvdelen af de deltagere, der er ansat i hospitalsvæsenet, at de sædvanligvis har andet end fast dagarbejde i deres hovedbeskæftigelse.

Derudover svarede 7,3 procent af de knap 36.000 deltagere i undersøgelsen, at de inden for de seneste 12 måneder havde været udsat for mindst én arbejdsulykke, som medførte mere end én dags fravær.

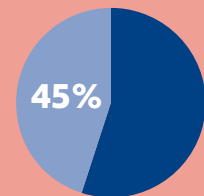
Anmeldte arbejdsulykker

I 2017 blev der anmeldt omkring 42.000 arbejdsulykker til Arbejdstilsynet.

Kilde: amid.dk/arbejds miljoe-i-tal

Gennemsnit for personer ansat i alle brancher.

Gennemsnit for personer ansat i hospitalsvæsenet.

■ Fast dagarbejde
■ Andet end fast dagarbejde

Kilde: Arbejds miljø og Helbred i Danmark 2018

Der er forskel på, hvem der arbejder om dagen, aftenen og om natten, og hvad de laver. Fx foregår det meste administrative arbejde om dagen, mens arbejde med patienter kan foregå på alle tidspunkter af døgnet. Sammensæt-

ningen af personale varierer derfor i løbet af døgnet, og det ser ud til at kunne forklare en del af den øgede risiko. Der er dog fortsat en øget risiko for ulykker efter en eller flere vagter med aften- eller natarbejde

den seneste uge sammenlignet med rent dagarbejde, når forskerne tager højde for forskelle i, hvem der arbejder hvornår.

Risiko for ulykker er højere jo kortere tid mellem vagter

Forskerne fandt også, at ansatte i sundhedssektoren havde en højere risiko for at komme ud for en ulykke, hvis de havde fri 11 timer eller mindre mellem to vagter i stedet for 15-17 timer, som svarer til tiden mellem to dagvagter. Jo kortere tid mellem vagterne, desto større var risikoen for at komme ud for en ulykke. Derudover var risikoen for at komme ud for en ulykke særlig høj på dagen og den følgende dag efter, at de havde haft fri mindre end 11 timer mellem to vagter.

Bekræfter eksisterende viden

Dette ph.d.-studie inkluderer viden om flere ulykker, anvender mere detaljerede data om arbejdstid og bedre designs, og det imødekommer dermed væsentlige udfordringer ved tidligere studier. Alligevel bekræfter resultaterne fra dette studie generelt set den eksisterende viden om sammenhængen mellem arbejdstidens tilrettelæggelse og risikoen for at komme ud for en ulykke.

Nuværende anbefalinger holder

Resultaterne fra dette ph.d.-studie giver ikke anledning til at ændre de nuværende anbefalinger om, hvordan man bedst tilrettelægger arbejdstiden:

- begræns forekomsten af natarbejde mest muligt
- rotér de skiftende arbejdstider med uret (begrænser kort tid mellem to vagter)

Metode

Forskerne har undersøgt arbejdstid og risikoen for ulykker blandt ansatte i den danske sundhedssektor ved at sammenholde oplysninger om arbejdstid fra Dansk ArbejdstidsDatabase med løndata om arbejdstid og nationale registerdata med ulykker registreret på skadestuer og i dødsattester.

Ulykker omfatter både ulykker på arbejde og uden for arbejde (arbejdsulykker, transportulykker og fritidsulykker). Analyserne er gennemført for op til 70.000 fuldtidsansatte mellem 18 og 65 år med mindst 100 dages arbejdserfaring og uden en ulykke det seneste år. I analyserne har forskerne taget højde for flere forklarende faktorer som sæson, køn, alder og job-gruppe samt ugentlig arbejdstid.

Dansk ArbejdstidsDatabase (DAD)

- DAD indeholder detaljerede oplysninger om arbejdstid inklusiv daglige komme- og gåtider.
- DAD indeholder oplysninger om arbejdstid for ansatte i de danske regioner - hovedsageligt ansatte inden for sundhedsvæsenet.
- Registeret dækker perioden 2007-15 og opdateres løbende.
- DAD indeholder mere end 250.000 ansattes arbejdstid og er det største register af sin slags i verden.

Dermed gør DAD det muligt at undersøge sammenhængen mellem arbejdstidens tilrettelæggelse og forskellige helbredsudfald med flere detaljer og bedre design end tidligere studier.

- begræns antallet af år med nattevagter
- mindsk antallet af nattevagter i træk.

Derudover skal arbejdstiden ifølge arbejdsmiljølovens §50 tilrettelægges, så medarbejderne får en hvileperiode på mindst 11 sammenhængende timer inden for hver periode på 24 timer.

Samarbejdspartnere

- Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø
- Institut for Folkesundhedsvidenskab, Københavns Universitet
- Kræftens Bekæmpelse
- Arbejdsmedicinsk Klinik, Dansk Ramazzini Center, Aarhus Universitet
- University of Texas Health Science Center in Houston, School of public health, Houston, TX, USA.

Videnskabelige publikationer

- Nielsen HB, Hansen ÅM, Conway SH et al. Short time between shifts and risk of injury among Danish hospital workers: a register-based cohort study. *Scand. J. Work. Environ. Health* 2019;45:166-173. DOI: org/10.5271/sjweh.3770
- Nielsen HB, Larsen AD, Dyreborg J et al.

Risk of injury after evening and night work – findings from the Danish Working Hour Database. *Scand. J. Work. Environ. Health* 2018;44:385-393. DOI: org/10.5271/sjweh.3737

- Nielsen HB. Working hour arrangements and risk of injury. Effects of night work, evening work and quick returns on risk of injury

among healthcare workers. PhD Thesis. University of Copenhagen, 2019. 135 pp.

Yderligere oplysninger

Ph.d.-studerende Helena Breth Nielsen hbn@nfa.dk og professor Anne Helene Garde ahg@nfa.dk, begge Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA).

